

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ Τ.Ε
ΜΕΤΑΠΤΙΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ασφάλεια

ΛΙΑΓΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
ΘΕΩΡΙΑ ΑΡΙΘΜΩΝ,
ΑΛΓΕΒΡΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ,
ΔΥΣΚΟΛΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Syllabus

1. Διαιρετότητα
  - Μέγιστος Κοινός Διαιρέτης,
  - Αλγόριθμος Ευκλείδη, Επεκταμένος Αλγόριθμος Ευκλείδη
2. Αριθμητική Modulo n
  - Πράξεις modulo n , Κλάσσεις Ισοδυναμίας
3. Αλγεβρικές Δομές
  - Ομάδες, Δακτύλιοι, Σώματα
  - Υποομάδες, Γεννήτορας, Τάξη στοιχείου, Τάξη Ομάδας, Πρωτεύουσα Ρίζα
4. Πρώτοι Αριθμοί και Δυνάμεις Ακεραίων modulo n
  - Διακριτός Λογάριθμος, Θεωρήματα Fermat & Euler, Ολική συνάρτηση Euler
  - Τετραγωνικά Υπόλοιπα, Μη Τετραγωνικά Υπόλοιπα
  - Θεμελιώδες Θεώρημα Αριθμητικής, Κινεζικό Θεώρημα Υπολοίπων
5. Δύσκολα Προβλήματα στην Κρυπτογραφία
  - FACTORING, RSAP, DLP, DHP, SQROOT

Διαιρετότητα

Ορισμός & Ιδιότητες

Διαιρετότητα. Ένας μη μηδενικός ακέραιος b διαιρεί τον ακέραιο a , αν $a = mb$, όπου m είναι ακέραιος. Συμβολίζουμε με $b | a$

The positive divisors of 24 are 1, 2, 3, 4, 6, 8, 12, and 24.
 $13 | 182$; $-5 | 30$; $17 | 289$; $-3 | 33$; $17 | 0$

Ιδιότητες:

1. Αν $a | 1$ τότε $a = \pm 1$ Το 1 Διαιρεί το a
2. Αν $a | b$ και $b | a$ τότε $a = \pm b$ Το a Διαιρεί το b και b Διαιρεί το a
3. Κάθε $b \neq 0$ διαιρεί το 0
4. Αν $a | b$ και $b | c$ τότε $a | c$ b Διαιρεί το a και το b διαιρεί το c

$11 | 66$ and $66 | 198 = 11 | 198$

5. Αν $b | g$ και $b | h$ τότε $b | (mg + nh)$, για κάθε ακέραιο m, n

$b = 7$; $g = 14$; $h = 63$; $m = 3$; $n = 2$

$7 | 14$ and $7 | 63$.

To show $7 | (3 \times 14 + 2 \times 63)$,

we have $(3 \times 14 + 2 \times 63) = 7(3 \times 2 + 2 \times 9)$,

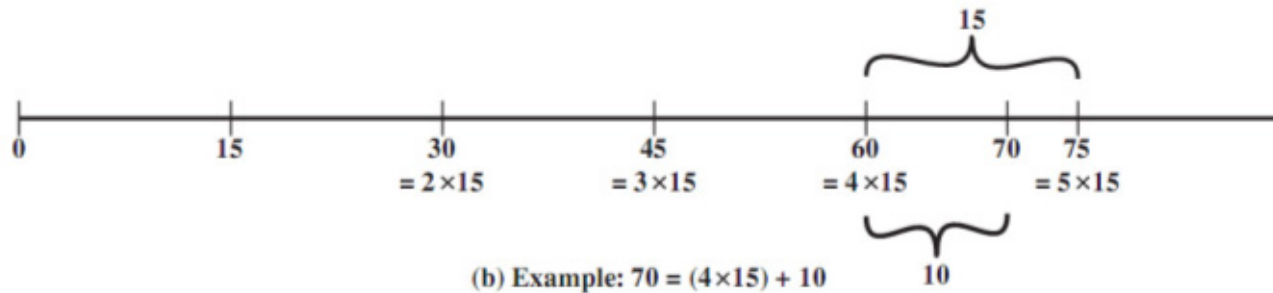
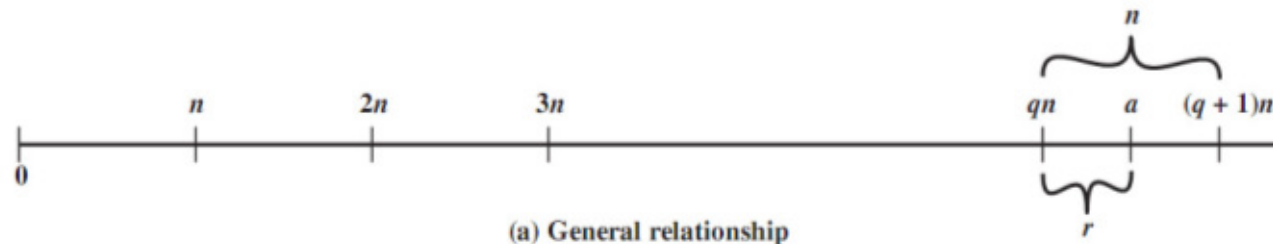
and it is obvious that $7 | (7(3 \times 2 + 2 \times 9))$.

Διαιρετότητα

Θεώρημα της Διαίρεσης

Θεώρημα της Διαίρεσης. Για κάθε ακέραιο a και οποιοδήποτε θετικό ακέραιο n υπάρχουν μοναδικοί ακέραιοι q και r τέτοιοι ώστε

$$a = qn + r, \quad 0 \leq r < n$$

$a = 11;$	$n = 7;$	$11 = 1 \times 7 + 4;$	$r = 4$	$q = 1$
$a = -11;$	$n = 7;$	$-11 = (-2) \times 7 + 3;$	$r = 3$	$q = -2$

Διαιρετότητα

Μέγιστος Κοινός Διαιρέτης, Σχετικώς Πρώτοι

Μέγιστος Κοινός Διαιρέτης (ΜΚΔ): Ο ΜΚΔ, συμβολιζόμενος ως $\gcd(a, b)$ δύο ακεραίων a, b ορίζεται ως ο μεγαλύτερος από τους κοινούς διαιρέτες των a και b :

$$\gcd(a, b) = \max\{k, \text{τέτοιο ώστε } k \mid a \text{ και } k \mid b\}$$

Εναλλακτικός ορισμός: Ο ακεραίος d είναι ο ΜΚΔ των ακεραίων a, b αν:

1. Ο d είναι κοινός διαιρέτης των a και b
2. Αν $c \mid a$ και $c \mid b$ τότε $d \mid c$

$$\gcd(60, 24) = \gcd(60, -24) = 12$$

Σχετικώς Πρώτοι Αριθμοί. Δύο ακεραίοι a, b είναι σχετικώς πρώτοι αν $\gcd(a, b) = 1$

8 and 15 are relatively prime because the positive divisors of 8 are 1, 2, 4, and 8, and the positive divisors of 15 are 1, 3, 5, and 15. So 1 is the only integer on both lists.

Διαιρετότητα

Μέγιστος Κοινός Διαιρέτης – Αλγόριθμος Ευκλείδη

Εύρεση ΜΚΔ. Έστω ακέραιοι αριθμοί a, b και $a \geq b$. Από το θεώρημα διαιρετότητας:

$$a = q_1b + r_1, \quad 0 \leq r_1 \leq b \quad (4.2)$$

Αν $r_1 = 0$ τότε $b \mid a$ και $d = \gcd(a, b) = b$. Αλλά αν $r_1 \neq 0$ τότε μπορούμε να θεωρήσουμε ότι $d \mid r_1$ (5^η ιδιότητα διαιρετότητας: $d \mid (a - q_1b)$). Δεδομένου λοιπόν ότι $d \mid b$ και $d \mid r_1$, έστω οποιοσδήποτε ακέραιος c που διαιρεί τους b και r_1 , επομένως $c \mid (q_1b + r_1) = a$. Αφού ο c διαιρεί τους a, b , θα πρέπει να ισχύει $c \mid d$. Επομένως, ισχύει ότι $d = \gcd(b, r_1)$.

Ξαναγυρίζοντας στην (4.2), αν $r_1 \neq 0$, και εφόσον $b > r_1$, από το θεώρημα διαιρετότητας:

$$b = q_2r_1 + r_2, \quad 0 \leq r_2 \leq r_1$$

Όπως και πριν, Αν $r_2 = 0$ τότε $d = r_1$ και αν $r_2 \neq 0$ τότε $d = \gcd(r_1, r_2)$. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται μέχρι να εμφανιστεί κάποιο μηδενικό υπόλοιπο, π.χ. στο βήμα $n+1$:

$$\left. \begin{array}{l} a = q_1b + r_1 \quad 0 < r_1 < b \\ b = q_2r_1 + r_2 \quad 0 < r_2 < r_1 \\ r_1 = q_3r_2 + r_3 \quad 0 < r_3 < r_2 \\ \vdots \\ \vdots \\ \vdots \\ r_{n-2} = q_n r_{n-1} + r_n \quad 0 < r_n < r_{n-1} \\ r_{n-1} = q_{n+1} r_n + 0 \\ d = \gcd(a, b) = r_n \end{array} \right\} (4.3)$$

Διαιρετότητα

Μέγιστος Κοινός Διαιρέτης – Αλγόριθμος Ευκλείδη

To find $d = \gcd(a,b) = \gcd(1160718174, 316258250)$		
$a = q_1b + r_1$	$1160718174 = 3 \times 316258250 + 211943424$	$d = \gcd(316258250, 211943424)$
$b = q_2r_1 + r_2$	$316258250 = 1 \times 211943424 + 104314826$	$d = \gcd(211943424, 104314826)$
$r_1 = q_3r_2 + r_3$	$211943424 = 2 \times 104314826 + 3313772$	$d = \gcd(104314826, 3313772)$
$r_2 = q_4r_3 + r_4$	$104314826 = 31 \times 3313772 + 1587894$	$d = \gcd(3313772, 1587894)$
$r_3 = q_5r_4 + r_5$	$3313772 = 2 \times 1587894 + 137984$	$d = \gcd(1587894, 137984)$
$r_4 = q_6r_5 + r_6$	$1587894 = 11 \times 137984 + 70070$	$d = \gcd(137984, 70070)$
$r_5 = q_7r_6 + r_7$	$137984 = 1 \times 70070 + 67914$	$d = \gcd(70070, 67914)$
$r_6 = q_8r_7 + r_8$	$70070 = 1 \times 67914 + 2156$	$d = \gcd(67914, 2156)$
$r_7 = q_9r_8 + r_9$	$67914 = 31 \times 2156 + 1078$	$d = \gcd(2156, 1078)$
$r_8 = q_{10}r_9 + r_{10}$	$2156 = 2 \times 1078 + 0$	$d = \gcd(1078, 0) = 1078$
Therefore, $d = \gcd(1160718174, 316258250) = 1078$		

Διαιρετότητα

Μέγιστος Κοινός Διαιρέτης – Αλγόριθμος Ευκλείδη

Table 4.1 Euclidean Algorithm Example

Dividend	Divisor	Quotient	Remainder
$a = 1160718174$	$b = 316258250$	$q_1 = 3$	$r_1 = 211943424$
$b = 316258250$	$r_1 = 211943434$	$q_2 = 1$	$r_2 = 104314826$
$r_1 = 211943424$	$r_2 = 104314826$	$q_3 = 2$	$r_3 = 3313772$
$r_2 = 104314826$	$r_3 = 3313772$	$q_4 = 31$	$r_4 = 1587894$
$r_3 = 3313772$	$r_4 = 1587894$	$q_5 = 2$	$r_5 = 137984$
$r_4 = 1587894$	$r_5 = 137984$	$q_6 = 11$	$r_6 = 70070$
$r_5 = 137984$	$r_6 = 70070$	$q_7 = 1$	$r_7 = 67914$
$r_6 = 70070$	$r_7 = 67914$	$q_8 = 1$	$r_8 = 2156$
$r_7 = 67914$	$r_8 = 2156$	$q_9 = 31$	$r_9 = 1078$
$r_8 = 2156$	$r_9 = 1078$	$q_{10} = 2$	$r_{10} = 0$

Αριθμητική modulo n

Modulus. Ξαναγυρίζοντας στο Θεώρημα της Διαίρεσης,

$$a = qn + r, \quad 0 \leq r < n$$

Η τιμή r είναι το υπόλοιπο της διαίρεσης όταν ο a διαιρείται από τον n :

$$a = qn + a \bmod n$$

όπου $q = \lfloor a/n \rfloor$. Ο αριθμός n ονομάζεται **modulus**

$$11 \bmod 7 = 4; \quad -11 \bmod 7 = 3$$

Η πράξη $a \bmod n$ συχνά αποκαλείται και ως **αναγωγή του a , modulo n** .

Ισοδυναμία modulo n . Δύο ακέραιοι a, b λέγονται **ισοδύναμοι (congruent) modulo n** αν έχουν το ίδιο υπόλοιπο όταν διαιρούνται με τον n :

$$a \bmod n = b \bmod n, \text{ ή εναλλακτικά: } a \equiv b \pmod{n}$$

Αριθμητική modulo n

Ιδιότητες Ισοδυναμίας modulo n :

1. $a \equiv b(\text{mod } n)$ αν $n \mid (a - b)$
2. $a \equiv b(\text{mod } n)$ σημαίνει $b \equiv a(\text{mod } n)$
3. Αν $a \equiv b(\text{mod } n)$ και $b \equiv c(\text{mod } n)$ τότε $a \equiv c(\text{mod } n)$

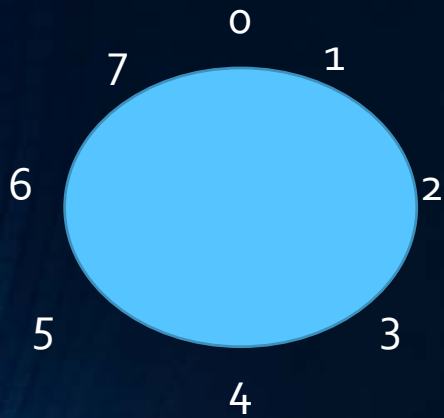
$23 \equiv 8 (\text{mod } 5)$	because	$23 - 8 = 15 = 5 \times 3$
$-11 \equiv 5 (\text{mod } 8)$	because	$-11 - 5 = -16 = 8 \times (-2)$
$81 \equiv 0 (\text{mod } 27)$	because	$81 - 0 = 81 = 27 \times 3$

Αρχή της αριθμητικής modulo n . Έστω a, b ακέραιοι και $*$ μια από τις πράξεις $+, -, \times$. Τότε η αναγωγή $\text{mod } n$ είναι ένας ομομορφισμός από τους ακεραίους στους ακεραίους $\text{mod } n$:

$$(a * b) \text{ mod } n = [(a \text{ mod } n) * (b \text{ mod } n)] \text{ mod } n$$

$11 \text{ mod } 8 = 3; 15 \text{ mod } 8 = 7$
$[(11 \text{ mod } 8) + (15 \text{ mod } 8)] \text{ mod } 8 = 10 \text{ mod } 8 = 2$
$(11 + 15) \text{ mod } 8 = 26 \text{ mod } 8 = 2$
$[(11 \text{ mod } 8) - (15 \text{ mod } 8)] \text{ mod } 8 = -4 \text{ mod } 8 = 4$
$(11 - 15) \text{ mod } 8 = -4 \text{ mod } 8 = 4$
$[(11 \text{ mod } 8) \times (15 \text{ mod } 8)] \text{ mod } 8 = 21 \text{ mod } 8 = 5$
$(11 \times 15) \text{ mod } 8 = 165 \text{ mod } 8 = 5$

Αριθμητική modulo n

$(5 * 6) \bmod 8 = 30 \bmod 8 = 6$

- Όλα ο
- Όλοι οι αριθμοί
- Περίοδος 4
- Όλοι οι αριθμοί
- Περίοδος 2
- Όλοι οι αριθμοί
- Περίοδος 4
- Όλοι οι αριθμοί

Table 4.2 Arithmetic Modulo 8

+	0	1	2	3	4	5	6	7
0	0	1	2	3	4	5	6	7
1	1	2	3	4	5	6	7	0
2	2	3	4	5	6	7	0	1
3	3	4	5	6	7	0	1	2
4	4	5	6	7	0	1	2	3
5	5	6	7	0	1	2	3	4
6	6	7	0	1	2	3	4	5
7	7	0	1	2	3	4	5	6

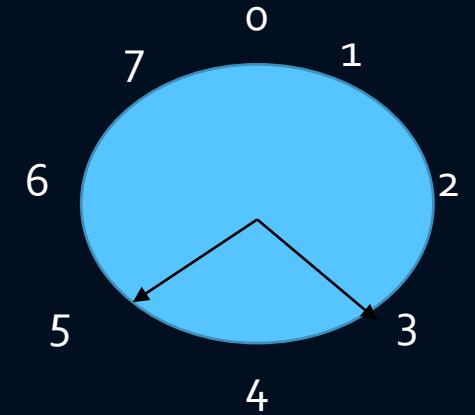
(a) Addition modulo 8

×	0	1	2	3	4	5	6	7
0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	2	3	4	5	6	7
2	0	2	4	6	0	2	4	6
3	0	3	6	1	4	7	2	5
4	0	4	0	4	0	4	0	4
5	0	5	2	7	4	1	6	3
6	0	6	4	2	0	6	4	2
7	0	7	6	5	4	3	2	1

(b) Multiplication modulo 8

w	-w	w ⁻¹
0	0	—
1	7	1
2	6	—
3	5	3
4	4	—
5	3	5
6	2	—
7	1	7

(c) Additive and multiplicative inverses modulo 8

$(5+6) \bmod 8 = 11 \bmod 8 = 3$

$-w = 8 - w$, π.χ $-6 \rightarrow 2$

$\gcd(w, 8) = 1$

Αριθμητική modulo n

Κλάσεις Ισοδυναμίας

Κλάση Ισοδυναμίας modulo n . Ο τελεστής $\text{mod } n$ αντιστοιχίζει όλους τους ακεραίους στο σύνολο των μη αρνητικών ακεραίων μικρότερων από n :

$$Z_n = \{0, 1, \dots, (n-1)\}$$

Κάθε ένας αριθμός a στο Z_n ορίζει μια κλάση ισοδυναμίας modulo n , που περιλαμβάνει όλους τους ακεραίους που αν διαιρεθούν με το modulus n δίνουν υπόλοιπο a :

$$[a]_n = \{a + kn : k \in Z\} = \{x \in Z : x \equiv a \pmod{n}\}$$

Το σύνολο όλων αυτών των κλάσεων ισοδυναμίας είναι το Z_n :

$$Z_n = \{[a]_n : 0 \leq a \leq n-1\} = \{[0], [1], \dots, [n-1]\}$$

The residue classes (mod 4) are

$$[0] = \{\dots, -16, -12, -8, -4, 0, 4, 8, 12, 16, \dots\}$$

$$[1] = \{\dots, -15, -11, -7, -3, 1, 5, 9, 13, 17, \dots\}$$

$$[2] = \{\dots, -14, -10, -6, -2, 2, 6, 10, 14, 18, \dots\}$$

$$[3] = \{\dots, -13, -9, -5, -1, 3, 7, 11, 15, 19, \dots\}$$

Αριθμητική modulo n

Πράξεις και Ιδιότητες

Property	Expression
Commutative Laws	$(w + x) \bmod n = (x + w) \bmod n$ $(w \times x) \bmod n = (x \times w) \bmod n$
Associative Laws	$[(w + x) + y] \bmod n = [w + (x + y)] \bmod n$ $[(w \times x) \times y] \bmod n = [w \times (x \times y)] \bmod n$
Distributive Law	$[w \times (x + y)] \bmod n = [(w \times x) + (w \times y)] \bmod n$
Identities	$(0 + w) \bmod n = w \bmod n$ $(1 \times w) \bmod n = w \bmod n$
Additive Inverse ($-w$)	For each $w \in Z_n$, there exists a z such that $w + z \equiv 0 \bmod n$

Σημείωση: Χάρη στην ύπαρξη του προσθετικού αντιστρόφου για κάθε στοιχείο, ισχύει:

$$\text{Αν } (a + b) \equiv (a + c) \pmod{n} \text{ τότε } b \equiv c \pmod{n} \quad (4.4)$$

$$(5 + 23) \equiv (5 + 7) \pmod{8}; 23 \equiv 7 \pmod{8}$$

Όμως:

$$\text{Αν } (a \times b) \equiv (a \times c) \pmod{n} \text{ τότε } b \equiv c \pmod{n} \text{ αν το } a \text{ είναι σχετικώς πρώτος του } n \quad (4.5)$$

Αριθμητική modulo n

Πράξεις και Ιδιότητες

$$\begin{aligned}6 \times 3 &= 18 \equiv 2 \pmod{8} \\6 \times 7 &= 42 \equiv 2 \pmod{8} \\ \text{Yet } 3 &\not\equiv 7 \pmod{8}.\end{aligned}$$

With $a = 6$ and $n = 8$,

Z_8	0	1	2	3	4	5	6	7
Multiply by 6	0	6	12	18	24	30	36	42
Residues	0	6	4	2	0	6	4	2

However, if we take $a = 5$ and $n = 8$, whose only common factor is 1,

Z_8	0	1	2	3	4	5	6	7
Multiply by 5	0	5	10	15	20	25	30	35
Residues	0	5	2	7	4	1	6	3

The line of residues contains all the integers in Z_8 , in a different order.

Αριθμητική modulo n

Παραλλαγή Αλγόριθμου Ευκλείδη

Παραλλαγή Αλγόριθμου Ευκλείδη. Ο αλγόριθμος μπορεί να βασιστεί στο ακόλουθο θεώρημα: Για κάθε μη αρνητικό ακέραιο a και κάθε θετικό ακέραιο b ,

$$\gcd(a, b) = \gcd(b, a \bmod b) \quad (4.6)$$

$$\gcd(18, 12) = \gcd(12, 6) = \gcd(6, 0) = 6$$

$$\gcd(11, 10) = \gcd(10, 1) = \gcd(1, 0) = 1$$

Euclidean Algorithm	
Calculate	Which satisfies
$r_1 = a \bmod b$	$a = q_1b + r_1$
$r_2 = b \bmod r_1$	$b = q_2r_1 + r_2$
$r_3 = r_1 \bmod r_2$	$r_1 = q_3r_2 + r_3$
•	•
•	•
•	•
$r_n = r_{n-2} \bmod r_{n-1}$	$r_{n-2} = q_n r_{n-1} + r_n$
$r_{n+1} = r_{n-1} \bmod r_n = 0$	$r_{n-1} = q_{n+1} r_n + 0$ $d = \gcd(a, b) = r_n$

```
Euclid(a,b)
  if (b=0) then return a;
  else return Euclid(b, a mod b);
```

Αλγόριθμος

2.104 Algorithm Euclidean algorithm for computing the greatest common divisor of two integers

---

INPUT: two non-negative integers a and b with $a \geq b$.

OUTPUT: the greatest common divisor of a and b .

1. While $b \neq 0$ do the following:
    - 1.1 Set $r \leftarrow a \bmod b$, $a \leftarrow b$, $b \leftarrow r$.
  2. Return(a).
-

Αριθμητική modulo n

Επεκταμένος Αλγόριθμος του Ευκλείδη

Ο επεκταμένος αλγόριθμος υπολογίζει, εκτός από τον μέγιστο κοινό διαιρέτη d , δύο ακέραιους x, y που ικανοποιούν την ακόλουθη εξίσωση:

$$ax + by = d = \gcd(a, b)$$

Αρχικά εκτελούμε τις διαιρέσεις του (αρχικού) αλγορίθμου (4.3) και υποθέτουμε ότι σε κάθε βήμα i βρίσκουμε ακραίους x_i, y_i που ικανοποιούν τη σχέση: $r_i = ax_i + by_i$:

$$\begin{array}{ll} a = q_1b + r_1 & r_1 = ax_1 + by_1 \\ b = q_2r_1 + r_2 & r_2 = ax_2 + by_2 \\ r_1 = q_3r_2 + r_3 & r_3 = ax_3 + by_3 \\ \vdots & \vdots \\ \vdots & \vdots \\ \vdots & \vdots \\ r_{n-2} = q_n r_{n-1} + r_n & r_n = ax_n + by_n \\ r_{n-1} = q_{n+1} r_n + 0 & \end{array}$$

Σε κάθε βήμα i , το υπόλοιπο r_i μπορεί να εκφραστεί ως:

$$r_i = r_{i-2} - r_{i-1}q_i \quad (4.8)$$

Επίσης, στα βήματα $i-1$ και $i-2$, βρίσκουμε τις τιμές $r_{i-2} = ax_{i-2} + by_{i-2}$ και $r_{i-1} = ax_{i-1} + by_{i-1}$

Αντικαθιστώντας στην (4.8), έχουμε $r_i = (ax_{i-2} + by_{i-2}) - (ax_{i-1} + by_{i-1})q_i$
 $= a(x_{i-2} - q_i x_{i-1}) + b(y_{i-2} - q_i y_{i-1})$

Αλλά έχουμε υποθέσει ότι: $r_i = ax_i + by_i$. Επομένως: $x_i = x_{i-2} - q_i x_{i-1}$ και $y_i = y_{i-2} - q_i y_{i-1}$

$$x_i = x_{i-2} - q_i x_{i-1}$$

$$y_i = y_{i-2} - q_i y_{i-1}$$

```
function extended_gcd(a, b)
  if a mod b = 0
    return {0, 1}
  else
    {x, y} := extended_gcd(b, a mod b)
    return {y, x-(y*(a div b))}
```

Αριθμητική modulo n

Επεκταμένος Αλγόριθμος Ευκλείδη

Extended Euclidean Algorithm			
Calculate	Which satisfies	Calculate	Which satisfies
$r_{-1} = a$		$x_{-1} = 1; y_{-1} = 0$	$a = ax_{-1} + by_{-1}$
$r_0 = b$		$x_0 = 0; y_0 = 1$	$b = ax_0 + by_0$
$r_1 = a \bmod b$ $q_1 = \lfloor a/b \rfloor$	$a = q_1 b + r_1$	$x_1 = x_{-1} - q_1 x_0 = 1$ $y_1 = y_{-1} - q_1 y_0 = -q_1$	$r_1 = ax_1 + by_1$
$r_2 = b \bmod r_1$ $q_2 = \lfloor b/r_1 \rfloor$	$b = q_2 r_1 + r_2$	$x_2 = x_0 - q_2 x_1$ $y_2 = y_0 - q_2 y_1$	$r_2 = ax_2 + by_2$
$r_3 = r_1 \bmod r_2$ $q_3 = \lfloor r_1/r_2 \rfloor$	$r_1 = q_3 r_2 + r_3$	$x_3 = x_1 - q_3 x_2$ $y_3 = y_1 - q_3 y_2$	$r_3 = ax_3 + by_3$
• • •	• • •	• • •	• • •
$r_n = r_{n-2} \bmod r_{n-1}$ $q_n = \lfloor r_{n-2}/r_{n-1} \rfloor$	$r_{n-2} = q_n r_{n-1} + r_n$	$x_n = x_{n-2} - q_n x_{n-1}$ $y_n = y_{n-2} - q_n y_{n-1}$	$r_n = ax_n + by_n$
$r_{n+1} = r_{n-1} \bmod r_n = 0$ $q_{n+1} = \lfloor r_{n-1}/r_n \rfloor$	$r_{n-1} = q_{n+1} r_n + 0$		$d = \gcd(a, b) = r_n$ $x = x_n; y = y_n$

Table 4.4 Extended Euclidean Algorithm Example

i	r_i	q_i	x_i	y_i
-1	1759		1	0
0	550		0	1
1	109	3	1	-3
2	5	5	-5	16
3	4	21	106	-339
4	1	1	-111	355
5	0	4		

Result: $d = 1; x = -111; y = 355$

Αλγόριθμος

2.107 Algorithm Extended Euclidean algorithm

INPUT: two non-negative integers a and b with $a \geq b$.

OUTPUT: $d = \gcd(a, b)$ and integers x, y satisfying $ax + by = d$.

1. If $b = 0$ then set $d \leftarrow a$, $x \leftarrow 1$, $y \leftarrow 0$, and return(d, x, y).
2. Set $x_2 \leftarrow 1$, $x_1 \leftarrow 0$, $y_2 \leftarrow 0$, $y_1 \leftarrow 1$.
3. While $b > 0$ do the following:
  - 3.1 $q \leftarrow \lfloor a/b \rfloor$, $r \leftarrow a - qb$, $x \leftarrow x_2 - qx_1$, $y \leftarrow y_2 - qy_1$.
  - 3.2 $a \leftarrow b$, $b \leftarrow r$, $x_2 \leftarrow x_1$, $x_1 \leftarrow x$, $y_2 \leftarrow y_1$, and $y_1 \leftarrow y$.
4. Set $d \leftarrow a$, $x \leftarrow x_2$, $y \leftarrow y_2$, and return(d, x, y).

Αλγόριθμος

2.142 Algorithm Computing multiplicative inverses in $\mathbb{Z}_n$

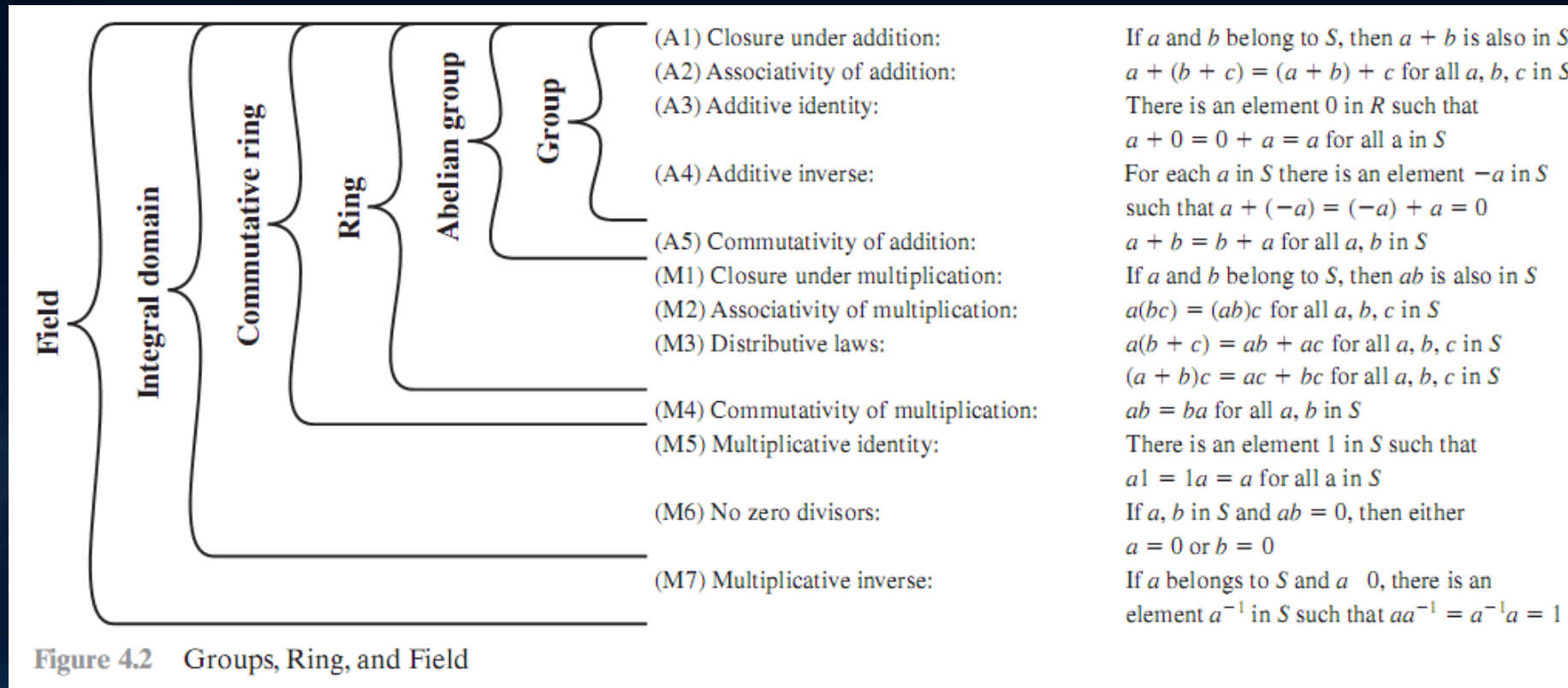

INPUT: $a \in \mathbb{Z}_n$.

OUTPUT: $a^{-1} \bmod n$, provided that it exists.

1. Use the extended Euclidean algorithm (Algorithm 2.107) to find integers x and y such that $ax + ny = d$, where $d = \gcd(a, n)$.
  2. If $d > 1$, then $a^{-1} \bmod n$ does not exist. Otherwise, return(x).
-

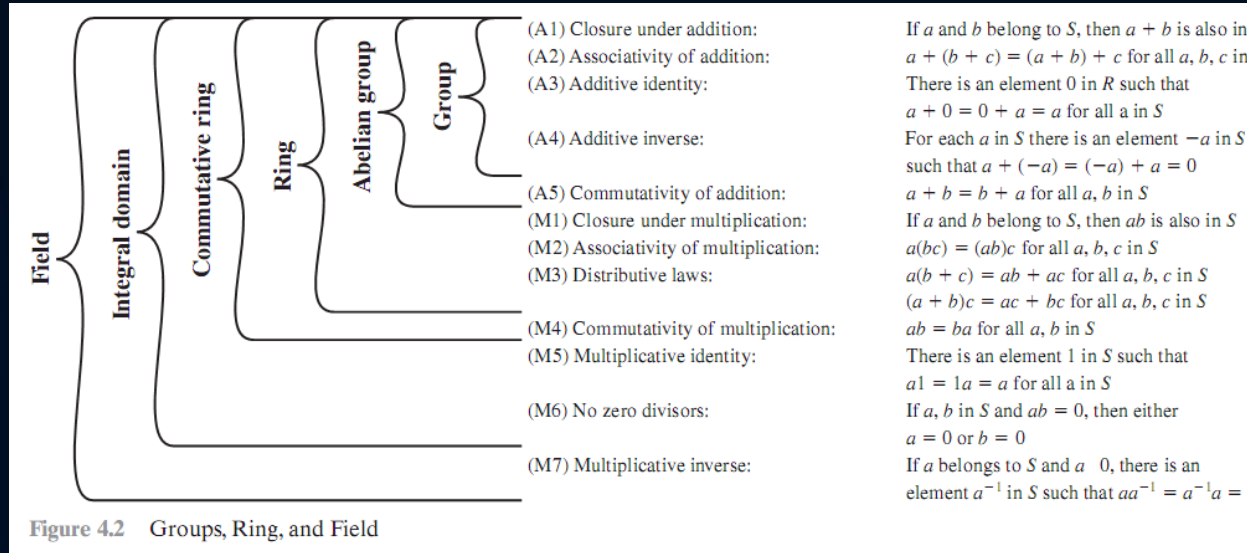
Ομάδες (Groups), Δακτύλιοι (Rings), Σώματα (Fields)

$(\mathbb{Z}_{21}^*, \times)$: $\mathbb{Z}_{21}^* = \{1, 2, 4, 5, 8, 10, 11, 13, 16, 17, 19, 20\}$

$(\mathbb{Z}_7^*, \times)$ και $(\mathbb{Z}_7^*, +)$ όπου $\mathbb{Z}_7^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$

Ομάδες (Groups)

Παραδείγματα Ομάδων

- Η δομή $(\mathbb{Z}, +)$ είναι μια αντιμεταθετική (αβελιανή) προσθετική ομάδα (με ουδέτερο στοιχείο το 0). Η δομή $(\mathbb{Z}, \times)$ δεν είναι πολλαπλασιαστική ομάδα (**Γιατί;**)
- Η δομή $(\mathbb{Z}_n, +)$ στην πράξη της πρόσθεσης modulo n είναι επίσης παράδειγμα ομάδας
- Η πολλαπλασιαστική ομάδα $(\mathbb{Z}_n^*, \times)$ όπου $\mathbb{Z}_n^* = \{a \in \mathbb{Z}_n \mid \gcd(a, n) = 1\}$.
- Αν n είναι πρώτος, τότε η ομάδα $(\mathbb{Z}_n^*, \times)$ όπου $\mathbb{Z}_n^* = \{a \mid 1 \leq a \leq n-1\}$

Δακτύλιος (Ring)

Παράδειγμα Δακτυλίου. Το σύνολο $(Z_n = \{0,1,\dots, n\}, +, \times)$ είναι αντιμεταθετικός δακτύλιος.

Table 4.2 Arithmetic Modulo 8

+	0	1	2	3	4	5	6	7
0	0	1	2	3	4	5	6	7
1	1	2	3	4	5	6	7	0
2	2	3	4	5	6	7	0	1
3	3	4	5	6	7	0	1	2
4	4	5	6	7	0	1	2	3
5	5	6	7	0	1	2	3	4
6	6	7	0	1	2	3	4	5
7	7	0	1	2	3	4	5	6

(a) Addition modulo 8

×	0	1	2	3	4	5	6	7
0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	2	3	4	5	6	7
2	0	2	4	6	0	2	4	6
3	0	3	6	1	4	7	2	5
4	0	4	0	4	0	4	0	4
5	0	5	2	7	4	1	6	3
6	0	6	4	2	0	6	4	2
7	0	7	6	5	4	3	2	1

(b) Multiplication modulo 8

[Άλλα Παραδείγματα Δακτυλίων](#)

Το σύνολο των ακεραίων $(Z, +, \times)$

	w	-w	w ⁻¹
0	0	0	—
1	1	7	1
2	2	6	—
3	3	5	3
4	4	4	—
5	5	3	5
6	6	2	—
7	7	1	7

(c) Additive and multiplicative inverses modulo 8

Σώματα (Fields)

Παράδειγμα Σώματος. Το σύνολο $(R, +, \times)$ των πραγματικών αριθμών. Το σύνολο $(Z_p^* = \{1, \dots, p\}, +, \times)$ όπου p είναι πρώτος, είναι ένα πεπερασμένο σώμα (finite field).

Table 4.5 Arithmetic in GF(7)

+	0	1	2	3	4	5	6
0	0	1	2	3	4	5	6
1	1	2	3	4	5	6	0
2	2	3	4	5	6	0	1
3	3	4	5	6	0	1	2
4	4	5	6	0	1	2	3
5	5	6	0	1	2	3	4
6	6	0	1	2	3	4	5

(a) Addition modulo 7

×	0	1	2	3	4	5	6
0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	2	3	4	5	6
2	0	2	4	6	1	3	5
3	0	3	6	2	5	1	4
4	0	4	1	5	2	6	3
5	0	5	3	1	6	4	2
6	0	6	5	4	3	2	1

(b) Multiplication modulo 7

	w	$-w$	w^{-1}
0	0	0	—
1	1	6	1
2	2 <td>5</td> <td>4</td>	5	4
3	3 <td>4</td> <td>5</td>	4	5
4	4 <td>3</td> <td>2</td>	3	2
5	5 <td>2</td> <td>3</td>	2	3
6	6 <td>1</td> <td>6</td>	1	6

(c) Additive and multiplicative inverses modulo 7

Ομάδες, Υποομάδες

Πεπερασμένη Ομάδα και Τάξη Ομάδας. Μια ομάδα $(G, \oplus)$ με πεπερασμένο πλήθος στοιχείων ονομάζεται πεπερασμένη. Ο πληθώραριθμός $|G|$ καλείται **τάξη** της ομάδας.

Υποομάδα. Έστω $(G, \oplus)$ ομάδα και H ένα υποσύνολο του G . Η δομή $(G_0, \oplus)$ είναι υποομάδα της $(G, \oplus)$ αν η $(G_0, \oplus)$ είναι ομάδα και επίσης περιέχει το ουδέτερο στοιχείο e της $(G, \oplus)$.

Θεώρημα Lagrange. Αν $(G, \oplus)$ πεπερασμένη ομάδα και $(G_0, \oplus)$ μια υποομάδα της τότε η τάξη $|G_0|$ της υποομάδας είναι διαιρέτης της τάξης $|G|$ της ομάδας.

Εκθετική πράξη Ομάδας. Ορίζουμε την έκθεση σε «δύναμη» ως την επαναλαμβανόμενη εφαρμογή της πράξης της ομάδας, π.χ. $a^3 = a \oplus a \oplus a$, το ουδέτερο στοιχείο ως $a^0 = e$, καθώς επίσης $a^{-n} = (a^{-1})^n$. (σ.σ. στην πράξη της πρόσθεσης, $a^k = ka$)

Παράδειγμα: Ομάδα $(Z_6, +)$

$$\langle 0 \rangle = \{0\}$$

$$\langle 1 \rangle = \{0, 1, 2, 3, 4, 5\}$$

$$\langle 2 \rangle = \{0, 2, 4\}$$

Παράδειγμα: Ομάδα $(Z_7^*, \times)$

$$\langle 1 \rangle = \{1\}$$

$$\langle 2 \rangle = \{1, 2, 4\}$$

$$\langle 3 \rangle = \{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$$

Κυκλική Ομάδα - Υποομάδα

Κυκλική ομάδα. Μια ομάδα $(G, \oplus)$ είναι **κυκλική** με γεννήτορα το στοιχείο $a \in G$, αν όλες οι δυνάμεις a^k , όπου $k \geq 0$ ακέραιος, δημιουργούν τη G . Το a καλείται **γεννήτορας** της G .

Παράδειγμα. Η δομή $(\mathbb{Z}, +)$ είναι μια κυκλική ομάδα με γεννήτορα το 1.

Αν $(G, \oplus)$ πεπερασμένη ομάδα και $a \in G$, τότε το σύνολο: $\langle a \rangle = \{a^{(k)} : k \in \mathbb{N}^*\}$ όλων των δυνάμεων του a ορίζει μια **υποομάδα** της $(G, \oplus)$ που δημιουργείται από το a και συμβολίζεται με $(\langle a \rangle, \oplus)$. Το a καλείται και **γεννήτορας** της $\langle a \rangle$.

Παράδειγμα: Ομάδα $(\mathbb{Z}_6, +)$

$$\langle 0 \rangle = \{0\}$$

$$\langle 1 \rangle = \{0, 1, 2, 3, 4, 5\}$$

$$\langle 2 \rangle = \{0, 2, 4\}$$

Παράδειγμα: Ομάδα $(\mathbb{Z}_7^*, \times)$

$$\langle 1 \rangle = \{1\}$$

$$\langle 2 \rangle = \{1, 2, 4\}$$

$$\langle 3 \rangle = \{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$$

Κυκλική Ομάδα Υπερομάδα

Τάξη στοιχείου ομάδας. Η τάξη (order) ενός στοιχείου $a \in G$, συμβολικά $ord(a)$, ορίζεται ως ο μικρότερος θετικός ακέραιος t για τον οποίο ισχύει:

$$a^{(t)} = e \quad (\text{όπου } e \text{ το ουδέτερο στοιχείο της } (G, \oplus))$$

Θεώρημα: Αν $(G, \oplus)$ είναι μια πεπερασμένη ομάδα και $a \in G$, τότε:

$$ord(a) = |\langle a \rangle|$$

Πόρισμα. Η ακολουθία των «δυνάμεων» του a : $a^{(1)}, a^{(2)}, \dots$, είναι περιοδική με περίοδο $t = ord(a)$, δηλαδή μπορούμε να ανάγουμε τον εκθέτη του στοιχείου modulo την τάξη του:

$$a^{(k)} = a^{(k \bmod | \langle a \rangle |)}$$

To see this last point, consider the powers of 7, modulo 19:

$$\begin{aligned} 7^1 &\equiv 7 \pmod{19} \\ 7^2 &= 49 = 2 \times 19 + 11 \equiv 11 \pmod{19} \\ 7^3 &= 343 = 18 \times 19 + 1 \equiv 1 \pmod{19} \\ 7^4 &= 2401 = 126 \times 19 + 7 \equiv 7 \pmod{19} \\ 7^5 &= 16807 = 884 \times 19 + 11 \equiv 11 \pmod{19} \end{aligned}$$

$a \in \mathbb{Z}_{21}^*$	1	2	4	5	8	10	11	13	16	17	19	20
order of a	1	6	3	6	2	6	6	2	3	6	6	2

Πρωτεύουσα Ρίζα Ομάδας – Διακριτός Λογάριθμος

Στην περίπτωση που για κάποιο $g \in \mathbb{Z}_n^*$ ισχύει $\text{ord}(g) = |\mathbb{Z}_n^*|$, τότε κάθε στοιχείο του $\mathbb{Z}_n^*$ είναι μια δύναμη του g , modulo n , και το g είναι γεννήτορας του $\mathbb{Z}_n^*$. Σε αυτήν την περίπτωση η $\mathbb{Z}_n^*$ λέγεται **κυκλική** και το g λέγεται και **πρωτεύουσα ρίζα** του $\mathbb{Z}_n^*$.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2.8 – Οι δυνάμεις του 3 modulo 7 είναι

k	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	...
$3^k \bmod 7$	1	3	2	6	4	5	1	3	2	6	4	5	1	...

ενώ οι δυνάμεις του 2 modulo 7 είναι

k	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	...
$2^k \bmod 7$	1	2	4	1	2	4	1	2	4	1	2	4	1	...

Διακριτός Λογάριθμος. Αν το $\mathbb{Z}_n^*$ έχει πρωτεύουσα ρίζα, και a οποιοδήποτε στοιχείο του, τότε υπάρχει $z \in \mathbb{Z}_n^*$ τέτοιο ώστε $g^z \equiv a \pmod{n}$. Το z λέγεται **διακριτός λογάριθμος** του a modulo n , ως προς τη βάση g .

Παράδειγμα. Εστω η ισοδυναμία $2^z \equiv 3 \pmod{13}$:

$$2^1 \equiv 2, 2^2 \equiv 4, 2^3 \equiv 8, 2^4 \equiv 3, 2^5 \equiv 6, 2^6 \equiv 12, 2^7 \equiv 11, 2^8 \equiv 9, 2^9 \equiv 5, 2^{10} \equiv 10,$$

$$2^{11} \equiv 7, 2^{12} \equiv 1 \pmod{13}$$

οπότε $z = 4$.

Αλγόριθμοι

4.79 Algorithm Determining the order of a group element

INPUT: a (multiplicative) finite group G of order n , an element $a \in G$, and the prime factorization $n = p_1^{e_1} p_2^{e_2} \cdots p_k^{e_k}$.

OUTPUT: the order t of a .

1. Set $t \leftarrow n$.
2. For i from 1 to k do the following:
  - 2.1 Set $t \leftarrow t / p_i^{e_i}$.
  - 2.2 Compute $a_1 \leftarrow a^t$.
  - 2.3 While $a_1 \neq 1$ do the following: compute $a_1 \leftarrow a_1^{p_i}$ and set $t \leftarrow t \cdot p_i$.
3. Return(t).

4.80 Algorithm Finding a generator of a cyclic group

INPUT: a cyclic group G of order n , and the prime factorization $n = p_1^{e_1} p_2^{e_2} \cdots p_k^{e_k}$.

OUTPUT: a generator α of G .

1. Choose a random element α in G .
2. For i from 1 to k do the following:
  - 2.1 Compute $b \leftarrow \alpha^{n/p_i}$.
  - 2.2 If $b = 1$ then go to step 1.
3. Return(α).

Πρώτοι αριθμοί – Θεώρημα Fermat

Θεώρημα Fermat. Αν p είναι πρώτος αριθμός, τότε:

$$a^{p-1} = 1 \pmod{p}, \quad \forall a \in \mathbb{Z}_p^*$$

$$a = 7, p = 19$$

$$7^2 = 49 \equiv 11 \pmod{19}$$

$$7^4 \equiv 121 \equiv 7 \pmod{19}$$

$$7^8 \equiv 49 \equiv 11 \pmod{19}$$

$$7^{16} \equiv 121 \equiv 7 \pmod{19}$$

$$a^{p-1} = 7^{18} = 7^{16} \times 7^2 = 7 \times 11 = 1 \pmod{19}$$

Γενίκευση. Αν p είναι πρώτος αριθμός και $r = s \pmod{p-1}$, τότε $a^r = a^s \pmod{p}$ για όλους τους ακέραιους a . Δηλαδή όταν δουλεύουμε modulo έναν πρώτο p , οι εκθέτες μπορούν να αναχθούν modulo $p-1$. Ειδικότερα, ισχύει:

$$a^p = a \pmod{p}$$

$$p = 5, a = 3 \quad a^p = 3^5 = 243 \equiv 3 \pmod{5} = a \pmod{p}$$

$$p = 5, a = 10 \quad a^p = 10^5 = 100000 \equiv 10 \pmod{5} \equiv 0 \pmod{5} = a \pmod{p}$$

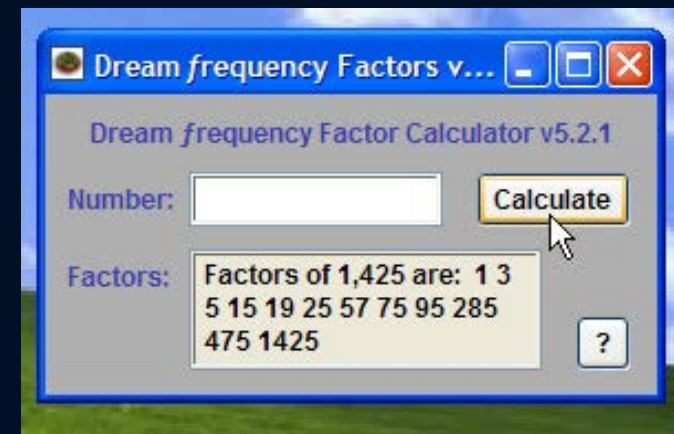
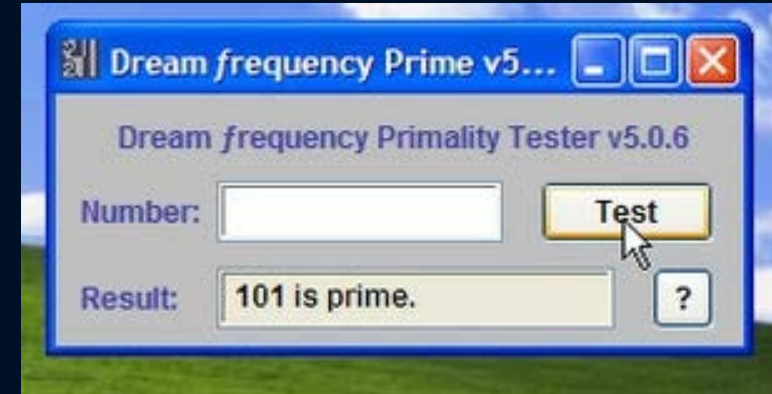
Εύρεση τυχαίων Πρώτων Αριθμών

Fermat Primality Test

1. Δημιούργησε έναν τυχαίο περιττό αριθμό p
2. Επίλεξε έναν αριθμό $a < p$ και έλεγξε εάν

$$a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$$

3. Εάν ο έλεγχος είναι αληθής, τότε ο a μάλλον είναι πρώτος. Αλλιώς, πήγαινε στο βήμα 5.
4. Επανάλαβε k φορές τα βήματα 2-3, όπου k είναι μια παράμετρος ασφάλειας.
5. Προσθέτω τον αριθμό 2 στον n και επιστρέφω στο βήμα 2

Αλγόριθμος

4.9 Algorithm Fermat primality test

FERMAT(n, t)

INPUT: an odd integer $n \geq 3$ and security parameter $t \geq 1$.

OUTPUT: an answer “prime” or “composite” to the question: “Is n prime?”

1. For i from 1 to t do the following:
  - 1.1 Choose a random integer a , $2 \leq a \leq n - 2$.
  - 1.2 Compute $r = a^{n-1} \bmod n$ using Algorithm 2.143.
  - 1.3 If $r \neq 1$ then return(“composite”).
2. Return(“prime”).

Πρώτοι αριθμοί – Θεμελιώδες Θεώρημα

Θεμελιώδες Θεώρημα Αριθμητικής. Κάθε θετικός ακέραιος $a > 1$ μπορεί να γραφεί κατά μοναδικό τρόπο ως ένα γινόμενο δυνάμεων:

$$a = p_1^{a_1} \times p_2^{a_2} \times \dots \times p_t^{a_t} \quad (4.9)$$

όπου $p_1 < p_2 < \dots < p_t$ είναι πρώτοι αριθμοί και $a_i, 1 \leq i \leq t$ είναι θετικοί ακέραιοι αριθμοί

$$\begin{aligned} 91 &= 7 \times 13 \\ 3600 &= 2^4 \times 3^2 \times 5^2 \\ 11011 &= 7 \times 11^2 \times 13 \end{aligned}$$

Εναλλακτική διατύπωση. Αν P είναι το σύνολο των πρώτων αριθμών, κάθε θετικός ακέραιος μπορεί να γραφεί κατά μοναδικό τρόπο:

$$a = \prod_{p \in P} p^{a_p}, \quad a_p \geq 0$$

The integer 12 is represented by $\{a_2 = 2, a_3 = 1\}$.
The integer 18 is represented by $\{a_2 = 1, a_3 = 2\}$.
The integer 91 is represented by $\{a_7 = 1, a_{13} = 1\}$.

Πρώτοι αριθμοί – Θεμελιώδες Θεώρημα

Εναλλακτικός Αλγόριθμος Εύρεσης ΜΚΔ

Αλγόριθμος εύρεσης ΜΚΔ: Αν $a = p_1^{a_1} \times p_2^{a_2} \times \dots \times p_t^{a_t}$ και $b = p_1^{f_1} \times p_2^{f_2} \times \dots \times p_t^{f_t}$ με $a_i \geq 0, f_i \geq 0$, τότε:

$$\text{gcd}(a, b) = p_1^{\min(a_1, f_1)} \times p_2^{\min(a_2, f_2)} \times \dots \times p_t^{\min(a_t, f_t)}$$

$$\begin{aligned} 300 &= 2^2 \times 3^1 \times 5^2 \\ 18 &= 2^1 \times 3^2 \\ \text{gcd}(18, 300) &= 2^1 \times 3^1 \times 5^0 = 6 \end{aligned}$$

Ολική Συνάοτηση $\Phi(n)$ (Euler)

Ολική (totient) Συνάρτηση του Euler. Η συνάρτηση του Euler, $\Phi(n)$, ορίζεται ως η τάξη της $(\mathbb{Z}_n^*, \times)$, δηλαδή ο αριθμός των θετικών ακεραίων που είναι σχετικώς πρώτοι με τον n .

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2.1 – Σύνολα ακεραίων οι οποίοι είναι σχετικά πρώτοι με τον n

n	$\{a \in \mathbb{Z} : 1 \leq a \leq n - 1 \text{ και } \gcd(a, n) = 1\}$
1	{1}
2	{1}
3	{1, 2}
4	{1, 3}
5	{1, 2, 3, 4}
6	{1, 5}
7	{1, 2, 3, 4, 5, 6}
8	{1, 3, 5, 7}
9	{1, 2, 4, 5, 7, 9}
10	{1, 3, 7, 9}

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτουν οι εξής τιμές της συνάρτησης $\phi(a)$ για $1 \leq a \leq 10$. Έτσι

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\phi(a)$	1	1	2	2	4	2	6	4	6	4

Θεώρημα. Αν p, q , πρώτοι αριθμοί και $n = pq$ σύνθετος αριθμός, τότε: $\Phi(n) = \Phi(p)\Phi(q)$

Ολική Συνάρτηση $\Phi(n)$ (Euler)

Ιδιότητες Συνάρτησης Euler

(1) Αν p πρώτος αριθμός, τότε: $\Phi(p) = p - 1$

(2) Η Φ είναι πολλαπλασιαστική. Δηλαδή αν $\gcd(m, n) = 1$ τότε $\Phi(mn) = \Phi(m)\Phi(n)$

(3) Αν p, q , πρώτοι αριθμοί και $n = pq$, τότε: $\Phi(n) = \Phi(p)\Phi(q)$

(4) Αν $n = p_1^{a_1} \times p_2^{a_2} \times \dots \times p_t^{a_t}$ τότε $\Phi(n) = n(1 - \frac{1}{p_1})(1 - \frac{1}{p_2}) \dots (1 - \frac{1}{p_t})$

Table 8.2 Some Values of Euler's Totient Function $\phi(n)$

n	$\phi(n)$
1	1
2	1
3	2
4	2
5	4
6	2
7	6
8	4
9	6
10	4

n	$\phi(n)$
11	10
12	4
13	12
14	6
15	8
16	8
17	16
18	6
19	18
20	8

n	$\phi(n)$
21	12
22	10
23	22
24	8
25	20
26	12
27	18
28	12
29	28
30	8

$\phi(21) = \phi(3) \times \phi(7) = (3 - 1) \times (7 - 1) = 2 \times 6 = 12$
where the 12 integers are {1, 2, 4, 5, 8, 10, 11, 13, 16, 17, 19, 20}.

Δυνάμεις Ακεραίων modulo n - Θεώρημα Euler

Θεώρημα του Euler. Για οποιονδήποτε ακέραιο $n > 1$, ισχύει:

$$a^{\Phi(n)} \equiv 1 \pmod{n}, \quad \forall a \in Z_n^*$$

$a = 3; n = 10; \phi(10) = 4 \quad a^{\phi(n)} = 3^4 = 81 \equiv 1 \pmod{10} = 1 \pmod{n}$
$a = 2; n = 11; \phi(11) = 10 \quad a^{\phi(n)} = 2^{10} = 1024 \equiv 1 \pmod{11} = 1 \pmod{n}$

Γενίκευση. Αν $r = s \pmod{\Phi(n)}$, τότε $a^r \equiv a^s \pmod{n}$ για όλους τους αριθμούς a . Δηλαδή όταν δουλεύουμε modulo n , οι εκθέτες μπορούν να αναχθούν modulo $\Phi(n)$. Ειδικότερα:

$$a^{\Phi(n)+1} \equiv a \pmod{n}$$

Εφαρμογή του Θεωρήματος του Euler: Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το θεώρημα του Euler στον υπολογισμό δυνάμεων στο Z_n :

$$\begin{aligned} 7^0 &\equiv 1 \pmod{10} \\ 7^1 &\equiv 7 \pmod{10} \\ 7^2 &= 49 \equiv 9 \pmod{10} \\ 7^3 &= 7^2 \cdot 7 \equiv 9 \cdot 7 \equiv 3 \pmod{10} \\ 7^4 &= 7^3 \cdot 7 \equiv 3 \cdot 7 \equiv 1 \pmod{10} \\ 7^5 &= 7^4 \cdot 7 \equiv 1 \cdot 7 \equiv 7 \pmod{10} \\ 7^6 &= 7^4 \cdot 7^2 \equiv 1 \cdot 49 \equiv 9 \pmod{10} \\ &\vdots \end{aligned}$$

Θεώρημα Euler

$$\begin{aligned} 2^1 &\equiv 2 \pmod{10} \\ 2^2 &\equiv 4 \pmod{10} \\ 2^3 &\equiv 8 \pmod{10} \\ 2^4 &\equiv 6 \pmod{10} \\ 2^5 &\equiv 2 \pmod{10} \\ 2^6 &\equiv 4 \pmod{10} \\ &\vdots \end{aligned}$$

Γενίκευση

Δυνάμεις Ακεραίων modulo n

- Στην αριθμητική **modulo n** , μπορούμε να πραγματοποιήσουμε εκθετικές πράξεις με αποδοτικό τρόπο
  - Μη αποδοτικός τρόπος: $(\alpha^8 \bmod n) = (\alpha * \alpha * \alpha * \alpha * \alpha * \alpha * \alpha * \alpha) \bmod n$
  - Αποδοτικός τρόπος: $(\alpha^8 \bmod n) = ((\alpha^2 \bmod n)^2 \bmod n)^2 \bmod n$

What we're computing	As a multiplication	The result of the multiplication	Compute the modular answer
39^1	39	39	$39 \bmod 55$
39^2	$39 * 39$	1521	$36 \bmod 55$
39^4	$39^2 * 39^2 = 36 * 36$	1296	$31 \bmod 55$
39^8	$39^4 * 39^4 = 31 * 31$	961	$26 \bmod 55$
39^{16}	$39^8 * 39^8 = 26 * 26$	676	$16 \bmod 55$

Δυνάμεις Ακεραίων modulo n

- Στην αριθμητική **modulo n** , μπορούμε να πραγματοποιήσουμε εκθετικές πράξεις με αποδοτικό τρόπο
  - Αφελής τρόπος: $(\alpha^8 \bmod n) = (\alpha * \alpha * \alpha * \alpha * \alpha * \alpha * \alpha * \alpha) \bmod n$
  - Έξυπνος τρόπος: $(\alpha^8 \bmod n) = ((\alpha^2 \bmod n)^2 \bmod n)^2 \bmod n$

Ένα ακόμη παράδειγμα

$$1093028 \times 190301 \bmod 100 =$$

$$[1093028 \bmod 100] \times [190301 \bmod 100] =$$

$$28 \times 1 = 28 \bmod 100$$

Δυνάμεις Ακεραίων modulo n

Hints:

$$\begin{aligned}123^2 &= 123 \cdot 123 = 15129 = 213 \text{ mod } 678 \\123^4 &= 213 \cdot 213 = 45369 = 621 \text{ mod } 678 \\123^8 &= 621 \cdot 621 = 385641 = 537 \text{ mod } 678 \\123^{16} &= 537 \cdot 537 = 288369 = 219 \text{ mod } 678 \\123^{32} &= 219 \cdot 219 = 47961 = 501 \text{ mod } 678\end{aligned}$$

- Όταν η εκθετική πράξη είναι της μορφής $a^{2^x} \text{ mod } n$ εύκολα:
  - 5 τετραγωνισμοί (πολλαπλασιασμοί & διαιρέσεις)
- Τι θα συμβεί αν δεν υψώνουμε σε δυνάμεις του 2?
  - π.χ. υπολογισμός του 123^{54}

- Αν ξέρω το 123^x , τότε 123^{2x} εύκολο
- Επίσης, $123^{2x+1} = 123^{2x} \times 123$

Square and Multiply:

- $54_{10} = 110110_2$
- Υψώνουμε το 123 στην ακολουθία: $1_2, 11_2,$

$$\begin{aligned}123^2 &= 123 \cdot 123 = 15129 = 213 \text{ mod } 678 \\123^3 &= 123^2 \cdot 123 = 213 \cdot 123 = 26199 = 435 \text{ mod } 678 \\123^6 &= (123^3)^2 = 435^2 = 189225 = 63 \text{ mod } 678 \\123^{12} &= (123^6)^2 = 63^2 = 3969 = 579 \text{ mod } 678 \\123^{13} &= 123^{12} \cdot 123 = 579 \cdot 123 = 71217 = 27 \text{ mod } 678 \\123^{26} &= (123^{13})^2 = 27^2 = 729 = 51 \text{ mod } 678 \\123^{27} &= 123^{26} \cdot 123 = 51 \cdot 123 = 6273 = 171 \text{ mod } 678 \\123^{54} &= (123^{27})^2 = 171^2 = 29241 = 87 \text{ mod } 678\end{aligned}$$

Αλγόριθμος

2.143 Algorithm Repeated square-and-multiply algorithm for exponentiation in $\mathbb{Z}_n$

INPUT: $a \in \mathbb{Z}_n$, and integer $0 \leq k < n$ whose binary representation is $k = \sum_{i=0}^t k_i 2^i$.

OUTPUT: $a^k \bmod n$.

1. Set $b \leftarrow 1$. If $k = 0$ then return(b).
  2. Set $A \leftarrow a$.
  3. If $k_0 = 1$ then set $b \leftarrow a$.
  4. For i from 1 to t do the following:
    - 4.1 Set $A \leftarrow A^2 \bmod n$.
    - 4.2 If $k_i = 1$ then set $b \leftarrow A \cdot b \bmod n$.
  5. Return(b).
-

Κινέζικο Θεώρημα Υπολοίπων (Chinese Remainder Theorem)

Κινέζικο Θεώρημα Υπολοίπων. Έστω: $m_1, \dots, m_r$ σχετικώς πρώτοι θετικοί ακέραιοι, και έστω $a_1, \dots, a_r$ ακέραιοι. Τότε, το σύστημα των ισοδυναμιών $x \equiv a_i \pmod{m_i}$, $1 \leq i \leq r$ έχει μοναδική λύση modulo $M = m_1 \times \dots \times m_r$, που δίδεται από τη σχέση:

$$x = \sum_{i=1}^r a_i M_i y_i \pmod{M}$$

όπου $M_i = M / m_i$ και $y_i = M_i^{-1} \pmod{m_i}$ για $1 \leq i \leq r$.

Παράδειγμα 1: Ποιος ο ζυγός αριθμός στο Z_{10} που έχει υπόλοιπο 3 όταν διαιρείται από το 5;

Κινέζικο Θεώρημα Υπολοίπων

(Chinese Remainder Theorem)

Κινέζικο Θεώρημα Υπολοίπων - Συζήτηση. Το θεώρημα κάνει δυο ισχυρισμούς:

1. Υπάρχει μια **αμφιμονοσήμαντη (bijection) απεικόνιση** μεταξύ του Z_M και του Καρτεσιανού γινομένου $Z_{m_1} \times Z_{m_2} \times \dots \times Z_{m_r}$, δηλαδή για κάθε ακέραιο x υπάρχει μια μοναδική r -άδα $(a_1, \dots, a_r)$ με $0 \leq a_i \leq m_i$, και για κάθε r -άδα $(a_1, \dots, a_r)$ υπάρχει ένας μοναδικός ακέραιος $x \in Z_M$.

$$f : Z_M \rightarrow Z_{m_1} \times Z_{m_2} \times \dots \times Z_{m_r}, x \mapsto (a_1 \bmod m_1, a_2 \bmod m_2, \dots, a_r \bmod m_r)$$

$$f^{-1} : Z_{m_1} \times Z_{m_2} \times \dots \times Z_{m_r} \rightarrow Z_M, (a_1 \bmod m_1, a_2 \bmod m_2, \dots, a_r \bmod m_r) \mapsto x$$

2. Οι πράξεις στα στοιχεία του Z_M μπορούν ισοδυνάμως να μεταφερθούν στο $Z_{m_1} \times Z_{m_2} \times \dots \times Z_{m_r}$, για **αποδοτικότητα**. Για παράδειγμα, αν:

$$A \leftrightarrow (a_1, a_2, \dots, a_r)$$

$$B \leftrightarrow (a_1, a_2, \dots, a_r)$$

τότε:

$$(A + B) \bmod M \leftrightarrow (a_1 + b_1) \bmod m_1, \dots, (a_r + b_r) \bmod m_r$$

$$(A - B) \bmod M \leftrightarrow (a_1 - b_1) \bmod m_1, \dots, (a_r - b_r) \bmod m_r$$

$$(A \times B) \bmod M \leftrightarrow (a_1 \times b_1) \bmod m_1, \dots, (a_r \times b_r) \bmod m_r$$

Κινέζικο Θεώρημα Υπολοίπων

(Chinese Remainder Theorem)

Παράδειγμα 2. Έστω $r=3$, $m_1=7$, $m_2=11$, $m_3=13$. Τότε, $M=1001$. Υπολογίζουμε $M_1=M/m_1=143$, $M_2=M/m_2=91$, $M_3=M/m_3=77$ και: $y_1=M_1^{-1} \bmod m_1=5$, $y_2=M_2^{-1} \bmod m_2=4$, $y_3=M_3^{-1} \bmod m_3=12$. Η συνάρτηση $f^{-1}: Z_7 \times Z_{11} \times Z_{13} \rightarrow Z_{1001}$ μπορεί να οριστεί ως ακολούθως:

$$\begin{aligned} f^{-1}(a_1, a_2, a_3) &= (145 \times 5 \times a_1 + 91 \times 4 \times a_2 + 77 \times 12 \times a_3) \bmod 1001 \\ &= (715a_1 + 364a_2 + 924a_3) \bmod 1001 \end{aligned}$$

Για παράδειγμα, αν $x \equiv 5 \pmod{7}$, $x \equiv 3 \pmod{11}$, $x \equiv 10 \pmod{13}$ τότε:

$$\begin{aligned} x &= (715 \times 5 + 364 \times 3 + 924 \times 10) \bmod 1001 \\ &= 13907 \bmod 1001 \\ &= 894 \end{aligned}$$

Κινέζικο Θεώρημα Υπολοίπων (Chinese Remainder Theorem)

Παράδειγμα 3. Έστω η πράξη $973 + 678$ στο Z_{1813} , όπου $1813 = 37 \times 49$. Υπολογίζουμε.
 $M_1 = M / m_1 = 49$ $M_2 = M / m_2 = 37$, $y_1 = M_1^{-1} \bmod m_1 = 34$, $y_2 = M_2^{-1} \bmod m_2 = 4$. Επίσης:

$$973 \leftrightarrow (11, 42)$$

$$678 \leftrightarrow (12, 41)$$

Η πρόσθεση «μεταφέρεται» στο $Z_{37} \times Z_{49}$ ως εξής:

$$(973 + 678) \bmod 1813 \leftrightarrow ((11 + 12) \bmod 37, (42 + 41) \bmod 49)$$

$$(973 + 678) \bmod 1813 \leftrightarrow (23, 34)$$

Επαλήθευση:

$$\begin{aligned} (23, 34) &\leftrightarrow a_1 M_1 M_1^{-1} + a_2 M_2 M_2^{-1} \bmod M \\ &= [(23)(49)(34) + (34)(37)(4)] \bmod 1813 \\ &= 43350 \bmod 1813 \\ &= 1651 \end{aligned}$$

Δυνάμεις Ακεραίων modulo n

Τετραγωνική Ρίζα modulo n

Τετραγωνική Ρίζα και Τετραγωνικά Υπόλοιπα. Αν $x \in \mathbb{Z}_n^*$ ώστε $x^2 \equiv a \pmod{n}$ τότε ο αριθμός x καλείται **τετραγωνική ρίζα (square root)** του a modulo n , και ο a **τετραγωνικό υπόλοιπο (quadratic residue)** modulo n . Οι αριθμοί στο $\mathbb{Z}_n^*$ που δεν έχουν τετραγωνική ρίζα ονομάζονται **μη τετραγωνικά υπόλοιπα (quadratic non-residue)**.

Παράδειγμα. Εστω:

$a \in \mathbb{Z}_{21}^*$	1	2	4	5	8	10	11	13	16	17	19	20
---------------------------	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----

Τα σύνολα Q_n και $\bar{Q}_n$ των τετραγωνικών και μη τετραγωνικών υπολοίπων αντίστοιχα, είναι:

$$Q_n = \{1, 4, 16\}, \quad \bar{Q}_n = \{2, 5, 8, 10, 11, 13, 17, 19, 20\}$$

Ιδιότητες:

- Αν p είναι πρώτος αριθμός και $a \in Q_n$ τότε ο a έχει ακριβώς 2 ρίζες modulo p
- Γενικότερα αν $n = p_1^{e_1} \times p_2^{e_2} \times \dots \times p_k^{e_k}$, όπου p_i διακριτοί πρώτοι, και $a \in Q_n$ τότε ο a έχει ακριβώς 2^k τετραγωνικές ρίζες modulo n .

Παράδειγμα. Οι τετραγωνικές ρίζες του 12 modulo 37 είναι οι αριθμοί 7, 30. Οι ρίζες του 121 modulo 315 είναι: 11, 74, 101, 151, 164, 214, 241, 304.

Αλγόριθμος

3.36 Algorithm Finding square roots modulo a prime p where $p \equiv 3 \pmod{4}$

INPUT: an odd prime p where $p \equiv 3 \pmod{4}$, and a square $a \in \mathbb{Q}_p$.

OUTPUT: the two square roots of a modulo p .

1. Compute $r = a^{(p+1)/4} \pmod{p}$ (Algorithm 2.143).
2. Return($r, -r$).

«Δύσκολα» προβλήματα

Υπολογιστική Ασφάλεια (Computational Security)

<i>Πρόβλημα</i>	<i>Περιγραφή</i>
FACTORING	Δεδομένου ενός αριθμού n , βρες την παραγοντοποίηση του, δηλαδή γράψε το n στη μορφή: $n = p_1^{e_1} \times p_2^{e_2} \times \dots \times p_k^{e_k}$ όπου p_i διακριτοί πρώτοι και $e_i \geq 1$.
RSAP	Δεδομένων: (α) ενός θετικού ακεραίου n που είναι το γινόμενο δύο διακριτών πρώτων αριθμών p και q , (β) ενός θετικού ακεραίου e τέτοιου ώστε $\gcd(e, (p-1)(q-1)) = 1$, και (γ) ενός ακεραίου c , βρες έναν ακέραιο m τέτοιον ώστε $m^e \equiv c \pmod{n}$.
SQROOT	Δεδομένων ενός σύνθετου ακεραίου n και ενός τετραγωνικού υπολοίπου $a \in Q_n$ modulo n , βρες μια τετραγωνική ρίζα του a modulo n .
DLP	Δεδομένου ενός πρώτου αριθμού p , ενός γεννήτορα g του Z_p^* και ενός ακεραίου $\beta \in Z_p^*$, βρες ακέραιο x , $0 \leq x \leq p-2$ ώστε $g^x \equiv \beta \pmod{p}$.
DHP	Δεδομένου ενός πρώτου αριθμού p , ενός γεννήτορα g του Z_p^* και στοιχείων $g^a \pmod{p}$, $g^b \pmod{p}$, βρες το $g^{ab} \pmod{p}$.

Αλγόριθμος

3.44 Algorithm Finding square roots modulo n given its prime factors p and q

INPUT: an integer n , its prime factors p and q , and $a \in \mathbb{Q}_n$.

OUTPUT: the four square roots of a modulo n .

1. Use Algorithm 3.39 (or Algorithm 3.36 or 3.37, if applicable) to find the two square roots r and $-r$ of a modulo p .
  2. Use Algorithm 3.39 (or Algorithm 3.36 or 3.37, if applicable) to find the two square roots s and $-s$ of a modulo q .
  3. Use the extended Euclidean algorithm (Algorithm 2.107) to find integers c and d such that $cp + dq = 1$.
  4. Set $x \leftarrow (rdq + scp) \bmod n$ and $y \leftarrow (rdq - scp) \bmod n$.
  5. Return $(\pm x \bmod n, \pm y \bmod n)$.
-